

EN EVENTYRER SOM TEATERDIREKTØR I ODENSE

Af Günther Hansen.

Såvel i Tyskland som i Danmark var der i slutningen af det 18. århundrede en lidenskabelig interesse for teatret hos folk, uanset stand og dannelse. For hvert år voksede antallet af de omrejsende skuespillertruppe og private amatørscener. Overalt stiftedes dramatiske foreninger, hvor standsforskelle blev ladet ude af betragtning, fordi man på én gang ville hylde og tjene teatret som dannelses- og opdragelsesideal.

I Odense havde borgere og adel sluttet sig sammen og dannet „Dramatisk Selskab“. Dette kunne man dog ikke enes om ret længe. Efter at selskabet var blevet opløst, bevirkede de adelige, at en tysk teatertrup blev kaldt hertil, og den opholdt sig to år i Odense. For en tid var byens teaterliv udslukt!

Odenses fremtidige teater grundlagdes imidlertid i Tyskland. Der havde en baron *de Baillou* ofret en del af sin formue på en skuespillertrup, hvis ledelse *Franz Häussler* hidtil havde forestået med ringe held. *de Baillou*, der stammede fra en oprindelig fransk slægt, var født i Italien og var ansat i den østrigske hær, før han begyndte at give sig af med tysk teater. At han siden kaldte sig *Franz Heusser*, skyldtes flere ting.

Skuespilleren *Franz Friedrich Heussler* (el. Häussler), der var født i Ungarn, var gift med wieneren *Rosalie Meyer*. Som teaterdirektør havde Heussler håbet på at kunne forbedre sine indtægter efter samarbejdet med hende på scenerne i *Pressburg*, *Klagenfurt*, *Laibach* og *Triest*. Den nybagte principal ledede først det kurfyrstelige teater i

Mergentheim og drog derefter med sin stab til Nürnberg og Eichstätt. De ringe indtægter tvang ham imidlertid snart til at se sig om efter en financier, og som sådan tilbød baron de *Baillou* sig, mere for madame Rosalias skyld end på grund af den rolle, han kunne spille som mæcén. I vinteren 1791–92 opholdt deres trup sig i Ansbach, men måtte opløses i sommeren 1792, da den nye kompagnon gik fallit.

Heusslers kone, Rosalia, der vel ikke længere kunne skjule, at hun havde været utro, forlod ham og rejste samme med de *Baillou*, der som nævnt havde spillet fallit. Den bedragne Heussler blev efter konens flugt sindssyg og døde i Linz i en alder af 31 år.

Sammen med sin tilbeder søgte den flygtede fru Rosalia at få engagement i Berlin. Direktionen dér viste en vis betænkelighed mod de *Baillou* og lod politiet indhente oplysninger om hans fortid. Baggrunden for en nærmere mistanke måtte ganske vist bortfalde, men da han var udlænding og havde spillet fallit, var han uønsket. Han var skyld i, at man nægtede Rosalia Heussler engagement, og at parret blev „forvist“ til Mecklenburg.

Disse erfaringer med politiet i Berlin må have belært dem om fordelene ved et pseudonym, og efterhånden som tingene udviklede sig, besluttede de endelig at tilsløre deres personalia. I mellemtiden havde madame Rosalia nemlig bragt en datter til verden og sat hende i pleje hos en skræddermester i Berlin. Moderen betalte kun kostpenge i to måneder og forsvandt, efter det mislykkede forsøg på at få engagement i Berlin, sammen med de *Baillou* for at finde beskæftigelse andetsteds. De må have ment, at barnet var i gode hænder, og haft til hensigt at betale gælden, når omstændighederne tillod det.

Da den lille *Wilhelmine* døde efter et par måneders forløb, og hendes moder blev eftersøgt, besluttede de at leve videre som hr. og mad. *Heusser*. Deres fiktive ægteskab synes at være legitimeret ved ringe ændringer i papirerne, der havde tilhørt mad. Rosalias afdøde mand, Franz Heussler.

De må have hørt om forholdene i Odense af nogle af medlemmerne af den odenseanske teatertrup, der var blevet opløst i 1793, og som

ligeledes opholdt sig i Mecklenburg, måske af principalen selv, Carl Heinrich Friebach, der på den tid var i Wismar.

Som hr. og mad. Heusser, som de fra nu af kaldte sig, dukkede de i september 1793 fuldstændig ubemidlede op i det teaterinteresserede Odense, som endnu ikke havde forvundet tabet af sit teater. Franz Heusser, alias de Baillou, begyndte omgående at forhandle med den fynske adel; når disse forhandlinger strandede, skyldtes det først og fremmest, at man ingen scene havde. Da man i byen ikke mere ville yde dem kredit, måtte de tjene til livets ophold ved at give sprogundervisning og påtage sig forskellige mindre arbejder. Henimod slutningen af året nedkom mad. Rosalia igen – uden at udsigterne til engament havde bedret sig.

I løbet af sommeren 1794 opnåede Franz Heusser at få et 6-årigt kgl. dansk privilegium på at drive teater i Odense. Med det formål erklærede 2 dygtige forretningsfolk sig rede til at give den fornødne kapital til bygningen af et teater. Gennem annoncer i tyske aviser fik man fat i det nødvendige personale, og d. 2. november 1795 blev det nye teater på Sortebrødretorv med Heusser som direktør åbnet med Lessings „Minna von Barnhelm“, som den første teaterbygning i provinsen, den eneste uden for hovedstaden.

Allerede d. 1. april 1796 forlod de tyske skuespillere det teater, der specielt var bygget til dem, for i den følgende periode at overlade det til deres danske kolleger. Borgerne var nemlig utilfredse med det tysksprogede teater, og Heusser indså klogt, at det var bedre at blive direktør ved en dansk scene.

Han gjorde sig bestræbelser for at finde egnede kræfter i København, hvilket imidlertid ikke var let, da teaterlivet, der var begrænset til hovedstaden, ikke havde unge kræfter. D. 18. november 1796 optrådte det danske ensemble på „National-Teatret i Odense“, grundlagt af en eventyrer, der gav sig ud for at være tysker, for sit patriotiske publikum.

Men allerede efter et års forløb var den nationale interesse så svag, at Heusser ikke længere kunne udbetale gage til sine skuespillere, og

han måtte til et valgt direktorium afgive sit privilegium mod en årlig betaling af 200 rdl. indtil år 1800.

Fru Rosalia, der i Odense havde bragt 3 børn til verden, savnede snart den teateratmosfære, som hun var fortrolig med. I årene 1797–1800 optrådte hun igen på scener i Bremen, Hannover, Hamburg og Dresden, mens Franz Heusser, alias de Baillou, hverken ville opgive sin lejlighed i det odenseanske teater eller sin indbringende taleundervisning. Odense forlod han sandsynligvis først omkring 1800.

Uden at være sig sine fortjenester inden for det tyske og danske teater bevidst døde de Baillou 1821 i Bastia på Korsika, hvor han levede under så elendige forhold, at hans enke sammen med datteren måtte søge hjælp hos venner i Italien.

Kort tid før sin død var han i Bastia blevet genkendt af *Heinrich von Buchwald*, søn af stiftamtmanden på Fyn, som den tidligere teaterdirektør Heusser, der nu – som Buchwald mente at kunne huske – hed de Beaulieu! Men så meget desto bedre kunne han huske hans billedskønne datter, som han næsten havde forelsket sig i.